

Maria Pawelska	Członek Zarządu, nadzorująca działalność gwarancyjną
Bożena Chełmińska	Członek Zarządu, nadzorująca działalność pomocową
Andrzej Jankowski	Członek Zarządu, nadzorujący sferę prawną
Skład Zarządu II kadencji (1998–2001):	
Ewa Kawecka-Włodarczak	Prezes Zarządu, nadzorująca działalność informacyjno-analityczną, politykę kadrową i kontrolę wewnętrzną
Hanna Krajewska	Zastępca Prezesa Zarządu, nadzoruje sferę finansową i organizacyjną
Louis Montmory	Członek Zarządu, nadzoruje działalność gwarancyjną i kontrolną
Maria Pawelska	Członek Zarządu, nadzoruje działalność pomocową
Andrzej Jankowski	Członek Zarządu, nadzoruje sferę prawną

DZIAŁALNOŚĆ BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO W ZAKRESIE UDZIELANIA POMOCY BANKOM SPÓŁDZIELCZYM – DOTYCHCZASOWE REZULTATY I DOŚWIADCZENIA ORAZ WNIOSKI REALIZACYJNE DO DALSZEJ DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU

1. Wprowadzenie

Bankowy Fundusz Gwarancyjny – realizując zadania w zakresie udzielania bankom pomocy finansowej – działa na podstawie przepisów ustawy o BFG, ustawy Prawo bankowe, uchwał podejmowanych przez Komisję Nadzoru Bankowego oraz wewnętrznych procedur Funduszu, m.in. uchwały Rady BFG nr 35/97 z dnia 20 listopada 1997 r. w sprawie zasad, form, warunków i trybu udzielania zwrotnej pomocy finansowej podmiotom objętym obowiązkowym systemem gwarantowania środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych, z uwzględnieniem zmian wprowadzonych uchwałą nr 10/99 Rady Funduszu z dnia 18 marca 1999 r. oraz uchwały Zarządu BFG nr 1/97 z dnia 7 stycznia 1997 r. w sprawie wprowadzenia procedury rozpatrywania wniosków banków o udzielenie pomocy (zmienionej uchwałą Zarządu BFG nr 67/18/P/98 z dnia 7 września 1998 r.).

Bankowy Fundusz Gwarancyjny – podejmując działania związane z realizacją funkcji pomocowej – uwzględnia w swej strategii bieżącą sytuację w sektorze bankowym oraz zmiany w nim zachodzące, a zwłaszcza odnoszące się do przemian strukturalno-organizacyjnych, procesów prywatyzacyjnych, konsolidacyjnych i restrukturyzacyjnych polskiej bankowości.

Udzielanie pomocy bankom spółdzielczym od początku działalności Funduszu do chwili obecnej należało do istotnych zadań z zakresu działalności pomocowej. W ciągu 5 lat Bankowy Fundusz Gwarancyjny na sanację banków spółdzielczych przeznaczył kwotę 288,3 mln zł, chroniąc tym samym przed upadłością 61 banków spółdzielczych.

2. Sytuacja w sektorze banków spółdzielczych w latach 1995–2000

W końcu 1995 r. – pierwszym roku działania Bankowego Funduszu Gwarancyjnego – funkcjonowało 1513 banków spółdzielczych. Ich sytuacja, mimo generalnej poprawy sytuacji całego sektora bankowego, była niekorzystna. W wielu bankach spółdzielczych straty bieżące wraz ze stratami z lat ubiegłych przekraczały fundusze własne. Na koniec 1995 r. 214 banków spółdzielczych wykazywało współczynnik wypłacalności poniżej 0%, a programy naprawcze realizowało 659 banków. W roku tym odnotowano 56 upadłości banków spółdzielczych.

W ciągu 5 kolejnych lat sytuacja banków spółdzielczych stopniowo się poprawiała. Istotne znaczenie dla poprawy sytuacji banków spółdzielczych miała m.in. pomoc:

- ❖ Ministerstwa Finansów w postaci obligacji restrukturyzacyjnych i zwolnień podatkowych,
- ❖ Narodowego Banku Polskiego w formie niskooprocentowanych kredytów wspierających procesy łączeniowe oraz zwolnień z obowiązku tworzenia i utrzymywania rezerw obowiązkowych,
- ❖ Bankowego Funduszu Gwarancyjnego udzielana dla banków o zagrożonej wypłacalności.

I tak w okresie 1995–2000 poprawiła się efektywność banków spółdzielczych mierzona wskaźnikami rentowności aktywów oraz obrotu brutto. Na skutek wykupu wierzytelności trudnych większości banków spółdzielczych znacznie polepszyła się jakość ich należności. Wzrósł, średni dla sektora banków spółdzielczych, poziom współczynnika wypłacalności. Na 31 marca 2000 r. wyniósł on 12,9%. Ujemny współczynnik wypłacalności wykazywało jedynie 6 banków spółdzielczych.

Na koniec I kwartału 2000 r. funkcjonowało 760 banków spółdzielczych. Ich liczba, w porównaniu z końcem 1995 r., zmniejszyła się o 753, z tego na skutek:

- ❖ upadłości – o 40,
- ❖ działań połączeniowych – o 688.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że liczba upadłości z roku na rok istotnie się zmniejszała, m.in. dzięki prowadzonej przez Fundusz działalności pomocowej. Większość, bo aż 30, spośród 40 upadłości banków spółdzielczych przypada na 1996 r. Od 1999 r. nie odnotowano żadnej upadłości banku spółdzielczego.

Natomiast począwszy od 1998 r. nastąpiło nasilenie procesów łączeniowych w sektorze banków spółdzielczych, co było głównie wynikiem podjęcia w dniu 5 sierpnia 1998 r. przez Komisję Nadzoru Bankowego uchwały nr 9/98 w sprawie szczegółowych zasad wyposażenia banków spółdzielczych w kapitał założycielski. W uchwale tej KNB określiła termin osiągnięcia przez banki spółdzielcze minimalnych poziomów funduszy własnych. Zgodnie z powyższą uchwałą banki spółdzielcze obowiązane były do końca 1999 r. (za zgodą KNB) do zwiększenia funduszy własnych do poziomu równowartości 300 tys. euro.

W znowelizowanej w kwietniu 1999 r. ustawie Prawo bankowe, termin osiągnięcia przez banki spółdzielcze wymaganego minimum kapitałowego przedłużono do końca 2000 r.

Prowadzone przez banki spółdzielcze procesy łączeniowe objęły również banki spółdzielcze korzystające z pomocy Funduszu.

Liczne procesy łączeniowe, jakie dokonały się w ostatnich latach wykształciły nową strukturę bankowości spółdzielczej. Na koniec 1999 r. trzy duże banki spółdzielcze posiadały fundusze własne spełniające minimalne kryterium ich wysokości dla banków działających w formie spółki akcyjnej lub banków państwowych, tj. 5,0 mln euro (BSR w Krakowie, SBR Samopomoc Chłopska oraz KBS w Krakowie – korzystający z pomocy BFG w związku z przejściem banków o zagrożonej wypłacalności).

Do końca 2000 r. można przewidywać dalszy spadek liczby banków spółdzielczych wywołany łączeniami ze względu na konieczność osiągnięcia do 31 grudnia 2000 r. minimalnego poziomu funduszy własnych. Trzeba jednak pamiętać, że działania łączeniowe są procesem czasochłonnym i kosztownym (ujednoczenie oprogramowania i sprzętu informatycznego, procedur bankowych i zabezpieczeń). Proces tworzenia dużych banków spółdzielczych zmienia także zakres ich działalności.

Banki spółdzielcze nie będą w stanie udźwignąć ciężaru połączeń same, bez zewnętrznej pomocy finansowej. Bez zmian ustawowych możliwa jest jedynie pomoc BFG oraz NBP w postaci zwolnienia z rezerwy.

Ponadto z analizy sytuacji ekonomiczno-finansowej banków spółdzielczych wynika, że według stanu na 31 marca 2000 r. 43 banki spółdzielcze wykazały współczynnik wypłacalności poniżej wymaganego przez Prawo bankowe poziomu (poniżej 8%). Banki te można zatem uznać za zagrożone i należy się liczyć, że część z nich zwróci się do Funduszu z wnioskami o udzielenie pomocy finansowej. Do końca maja 2000 r. o taką pomoc wystąpiły 3 banki spółdzielcze. Dodatkowo sytuacja wielu

banków spółdzielczych może się pogorszyć na skutek dokonania przez banki wpłat na fundusz ochrony środków gwarantowanych w związku z upadłością w 2000 r. Banku Staropolskiego SA w Poznaniu.

Wpływ na pogorszenie wyników finansowych banków spółdzielczych może mieć również sytuacja w rolnictwie, związana m.in. z długotrwałą suszą, która wystąpiła w kraju wiosną br. Będzie ona mieć wpływ na pogorszenie plonów rolniczych, co z kolei może doprowadzić do trudności finansowych wielu gospodarstw rolnych i w konsekwencji negatywnie się odbić na spłatach kredytów rolniczych zaciągniętych w bankach spółdzielczych.

3. Rezultaty działalności pomocowej Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w latach 1995–2000

Od początku działalności Fundusz aktywnie uczestniczył w sanacji banków spółdzielczych.

W latach 1995–2000 (stan na 31 maja 2000 r.) Bankowy Fundusz Gwarancyjny udzielił 58 pożyczek na sanację banków spółdzielczych, z tego:

- ❖ 27 na samodzielną sanację w celu przywrócenia wypłacalności,
- ❖ 19 na przejęcia banków spółdzielczych przez inne banki spółdzielcze,
- ❖ 12 dla banków komercyjnych przejmujących banki spółdzielcze, w tym 6 dla banków regionalnych i zrzeszających.

Łączna kwota udzielonej w latach 1995-2000 przez BFG pomocy dla banków spółdzielczych wyniosła **288,3 mln zł**, tj. 24,47% ogółem udzielonych pożyczek. Natomiast udział banków spółdzielczych w tworzeniu funduszu pomocowego wahał się od 4,87% w 2000 r. do 7,91% w 1997 r.

Na procesy konsolidacyjne banków spółdzielczych przeznaczono 50,8 mln zł, na samodzielną sanację 151,0 mln zł, na przejęcie zaś banków spółdzielczych przez banki komercyjne 86,5 mln zł (z tego 13,9 mln stanowią pożyczki udzielone na przejęcie banków spółdzielczych przez banki regionalne i zrzeszające).

Począwszy od 1998 r. rozpoczęły się pierwsze spłaty udzielonych w poprzednich latach pożyczek skierowanych na restrukturyzację sektora banków spółdzielczych. Do końca maja 2000 r. wyniosły one łącznie 63,3 mln zł. Całkowitej spłaty pożyczek dokonało 5 banków spółdzielczych.

W związku z realizacją postanowień Komisji Nadzoru Bankowego zawartych w uchwale nr 9/98 z dnia 5 sierpnia 1998 r. w sprawie

Pożyczki udzielone przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny w latach 1995–2000 na sanację banków spółdzielczych (stan na 31.05.2000)

Bank regionalny (zrzeszający)	Liczba (w tym dla banków zrzeszających)	Kwota (w mln zł)
Bałtycki Bank Regionalny SA w Koszalinie	3	7,2
Bank Unii Gospodarczej SA w Warszawie	–	0,0
Dolnośląski Bank Regionalny SA w Rzeszowie	5	11,6
Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni we Wrocławiu	8 (2)	55,0
Gospodarczy Bank Wielkopolski SA w Poznaniu	14 (2)	69,2
Lubelski Bank Regionalny SA w Lublinie	6 (2)	12,8
Małopolski Bank Regionalny SA w Krakowie	7	17,0
Mazowiecki Bank Regionalny SA w Warszawie	6	39,3
Pomorsko-Kujawski Bank Regionalny SA w Bydgoszczy	1	1,7
Rzeszowski Bank Regionalny SA w Rzeszowie	–	0,0
Warmińsko-Mazurski Bank Regionalny SA w Olsztynie	2	1,9
Razem	52 (6)	215,7
Pożyczki dla banków komercyjnych na przejęcie bs	6	72,6
Łącznie	58	288,3

szczegółowych zasad wyposażenia banków spółdzielczych w kapitał założycielski, a także nowelizacją ustawy Prawo bankowe z dnia 9 kwietnia 1999 r. w powyższym zakresie, również banki spółdzielcze korzystające z pomocy Funduszu począwszy od końca 1998 r. podjęły działania zmierzające do zwiększenia swoich funduszy własnych poprzez połączenia z silniejszymi kapitałowo jednostkami. Zarząd Funduszu wydał zgodę na utrzymanie pomocy finansowej dla 19 banków, które podjęły procesy łączeniowe.

4. Cele i korzyści pomocy finansowej Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

Celem działalności pomocowej jest ochrona deponentów przed skutkami upadłości banków przez udzielanie pomocy bankom znajdującym

się w stanie niebezpieczeństwa niewypłacalności. Przywrócenie wypłacalności banków wymaga usunięcia występujących w nich trudności przez m.in. pokrycie strat, wzrost funduszy własnych, osiągnięcie wymaganych poziomów wskaźników ekonomicznych. Decyzje o udzieleniu pomocy są poprzedzane wszechstronną analizą programów naprawczych lub połączeniowych, a także oceną realności przyjętych założeń, których wykonanie zagwarantuje wysanowanie banku.

Po udzieleniu pomocy Bankowy Fundusz Gwarancyjny kontroluje prawidłowość wykorzystania pożyczek oraz realizację opracowanych programów naprawczych bądź połączeniowych na podstawie przekazywanych przez banki sprawozdań finansowych oraz sprawozdań z realizacji planu wykorzystania pomocy.

Pomoc finansowa udzielona dotychczas przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny przyczyniła się do poprawy sytuacji ekonomiczno-finansowej większości banków spółdzielczych, które korzystają z pożyczek na samodzielną sanację bądź przejęcie, biorąc pod uwagę ich sytuację sprzed udzielenia pomocy.

Na koniec 1999 r. 31 spośród 42 banków spółdzielczych korzystających z pomocy Funduszu osiągnęło wymagany przez prawo bankowe poziom współczynnika wypłacalności (8%), 26 banków zaś przekroczyło minimalny próg kapitałowy (300 tys. euro). W ocenie Funduszu sytuacja 28 banków spółdzielczych była zadowalająca. Zgodnie z założeniami realizowały one opracowane przez siebie programy naprawcze i restrukturyzacyjne. W 12 bankach spółdzielczych realizacja programów nieznacznie odbiegała od założeń. Banki te miały problemy np. z wypracowaniem planowanych wyników finansowych oraz osiągnięciem odpowiednich wartości podstawowych wskaźników ekonomiczno-finansowych, do których zaliczane są: wskaźnik jakości działalności kredytowej, współczynnik wypłacalności oraz wskaźnik zwrotu na aktywach ROA. Natomiast 2 banki spółdzielcze miały poważne problemy z osiągnięciem założonych w programie podstawowych wielkości bilansowych oraz wskaźników ekonomicznych.

Należy zauważyć, iż w związku z koniecznością osiągnięcia do końca 2000 r. określonego poziomu funduszy własnych, banki nie posiadające minimum kapitałowego będą musiały podjąć działania łączeniowe.

W odniesieniu do przejęć banków spółdzielczych przez banki komercyjne realizacja programów restrukturyzacji przejętych jednostek przebiegała bez większych zakłóceń. Ponadto, na podkreślenie zasługuje fakt, że w przypadku przejęcia banków spółdzielczych przez silne banki na-

stępowało doskonalenie organizacji i zarządzania w tych jednostkach. W bankach przejmowanych wdrażono doskonalsze procedury oraz nowe technologie stosowane w bankach przejmujących, dzięki czemu nastąpiła poprawa jakości świadczonych usług w przejętych placówkach.

Pomimo iż niektóre banki mają problemy z prawidłową realizacją programów naprawczych lub połączeniowych, nie istnieje bezpośrednie zagrożenie spłaty pożyczek i odsetek. Dotychczas udzielone przez Fundusz pożyczki obsługiwane są bez większych zakłóceń. Odsetki od pożyczek, z wyjątkiem przypadków kilkudniowych opóźnień, spłacane są terminowo. Wpłaty z tytułu spłat kapitału, które rozpoczęły się w 1998 r., dokonywane były zgodnie z harmonogramami spłat pożyczek.

Jak już wspomniano, udzielona przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny pomoc finansowa uchroniła przed upadłością 61 banków spółdzielczych.

Łączna kwota środków gwarantowanych w tych bankach wyniosła 412,8 mln zł, kwota udzielonej pomocy zaś 288,3 mln zł.

Gdyby banki te nie otrzymały zwrotnej pomocy finansowej i upadły, nastąpiłaby konieczność wypłaty stosownych kwot z funduszu ochrony środków gwarantowanych. Deponenti utraciliby wówczas depozyty przekraczające kwotę gwarantowaną, a pozostałe podmioty całość środków, które nie podlegają gwarancjom Funduszu. Wysokość środków nie podlegających gwarancjom Funduszu wyniosła w tych bankach 354,4 mln zł.

Pomoc finansowa Funduszu przeznaczona na restrukturyzację sektora banków spółdzielczych w wysokości 288,3 mln zł zapewniła bezpieczeństwo środków pieniężnych deponentów wynoszących łącznie 767,2 mln zł.

Dodatkowo pomoc Funduszu przyczyniła się do utrzymania 203 placówek oraz ponad 3260 miejsc pracy.

5. Doświadczenia w sferze działalności pomocowej

Doświadczenia zdobyte w trakcie rozpatrywania wniosków i udzielania pomocy Bankowy Fundusz Gwarancyjny wykorzystuje w swej działalności proponując stosowne zmiany w przepisach regulujących tę działalność i dostosowując strategię działania do zmieniających się warunków zewnętrznych.

Dokonane nowelizacje ustawy o BFG oraz procedur wewnętrznych Funduszu pozwoliły rozstrzygnąć problemy dotyczące wymogu uprzedniego wykorzystania kapitału dotychczasowych właścicieli na pokrycie strat, wydawania przez organy NBP opinii o programie naprawczym lub

o celowości przejęcia i połączenia z innym bankiem oraz zdefiniowanie pojęcia zagrożonej wypłacalności (niebezpieczeństwa niewypłacalności) banków.

Zawarty w pierwotnej ustawie o BFG warunek dotyczący pokrycia strat funduszami własnymi został złagodzony w 1997 r. W stosunku do banków spółdzielczych, przy ocenie spełnienia tego warunku ustawowego, starano się uwzględnić zasadę, aby pozostająca – po pokryciu strat – wielkość funduszy, przy uwzględnieniu skali działalności banku, pozwalała na normalne jego funkcjonowanie, do czasu podniesienia kapitałów.

W 1997 r. po raz pierwszy określono kryteria oceny sytuacji finansowej banków pod kątem zagrożenia wypłacalności w postaci mierników, które stały się pomocne w rozpatrywaniu wniosków i podejmowaniu decyzji w sprawie udzielenia pomocy. Zarówno mierniki te, jak i ich poziomy w 1999 r. zostały zweryfikowane, by możliwe było ich dostosowanie do bieżącej sytuacji sektora.

Ponadto w 1999 r. dla lepszej oceny sytuacji banku oraz kadry nim zarządzającej wprowadzono możliwość wizytowania banku przed podjęciem decyzji o udzieleniu pomocy.

Zawarcie umowy pożyczki i wypłatę środków pomocowych dla banków uzależniono od zaakceptowania przez Komisję Nadzoru Bankowego programu naprawczego banku uwzględniającego pomoc Funduszu w kwocie i na warunkach przez niego udzielonych, a w przypadku procesów łączeniowych od wydania przez Komisję Nadzoru Bankowego zezwolenia na przejęcie/połączenie banków.

Wobec konieczności uporządkowania stanu prawnego w zakresie udzielania pomocy łączącym się bankom spółdzielczym wprowadzono zapis, mówiący o tym, że wniosek o udzielenie pomocy może być rozpatrzony jedynie wówczas, gdy zostanie złożony przed dokonaniem wpisu we właściwym rejestrze sądowym o przejęciu albo połączeniu się banków. W przeciwnym wypadku Fundusz nie będzie miał możliwości udzielenia pomocy.

Od początku funkcjonowania Funduszu warunki udzielania pomocy bankom spółdzielczym były korzystniejsze aniżeli dla banków komercyjnych. Oprocentowanie pożyczek określano na podstawie analizy sytuacji ekonomiczno-finansowej sektora banków spółdzielczych. Oprocentowanie pożyczek dla banków spółdzielczych wahało się od 0,5 z 1/3 stopy redyskontowej weksli w 1997 r. do 0,2–0,4 tej stopy w latach 1998–2000.

Należy mieć także na uwadze, że Bankowy Fundusz Gwarancyjny nie pozostawał obojętny na wydarzenia w kraju, mogące mieć wpływ na

sytuację sektora bankowego. Latem 1997 r. w kraju wystąpiła powódź, która przybrała charakter klęski żywiołowej. W związku z tym Rada Funduszu, na wniosek Zarządu, podjęła decyzję o określeniu odrębnych warunków udzielania pomocy finansowej bankom, które na skutek klęsk żywiołowych znalazły się w stanie zagrożenia wypłacalności. Dla takich pożyczek zostały ustalone odrębne warunki ich udzielania. Z tej formy pomocy skorzystał tylko jeden bank spółdzielczy.

W strategii Funduszu założono, że podstawowym kryterium wyboru banku do udzielenia pomocy będzie przeznaczenie pomocy. Preferencje będą miały przejęcia/łączenia banków. Pomoc finansowa będzie udzielana na krótkie okresy z zastosowaniem najniższego oprocentowania pożyczek.

Z doświadczeń zdobytych w poprzednich latach wyniknęła konieczność wzmocnienia bezpieczeństwa funkcjonowania banków korzystających z pomocy Funduszu oraz właściwej realizacji opracowanych przez nie programów postępowania naprawczego. W tym celu w niektórych umowach pożyczek wprowadzono dodatkowe warunki, do których spełnienia zobowiązane były banki. Warunki stawiane bankom dotyczyły m.in. działań zmierzających do racjonalizacji kosztów, restrukturyzacji zatrudnienia, uporządkowania funduszu udziałowego, zapewnienia skutecznego systemu kontroli wewnętrznej, poprawy zarządzania aktywami i pasywami, zarządzania płynnością i ryzykiem kredytowym oraz zaniechania podziału nadwyżki bilansowej dla członków banku w okresie korzystania z pomocy.

W przypadku jednego banku spółdzielczego Fundusz przejął bezpośredni nadzór nad realizacją programu postępowania naprawczego i pełni funkcję kuratora. Obecnie planuje się ustanowienie Funduszu kuratorem dla kolejnego banku spółdzielczego.

W toku prowadzonej działalności Fundusz stale doskonalił zasady dotyczące zabezpieczeń udzielanych pożyczek. W większości przypadków BFG starał się przyjmować od banków spółdzielczych co najmniej dwie formy zabezpieczenia spłaty udzielonych pożyczek. Najczęściej stosowanym zabezpieczeniem jest zastaw na prawach z papierów wartościowych. Jako drugą formę zabezpieczenia najchętniej jest przyjmowane poręczenie bądź gwarancja banku regionalnego/zrzeszającego. Ponadto Fundusz na czas od wypłacenia pożyczki do momentu zakupu papierów wartościowych, które następnie były obciążane zastawem, przyjmował zabezpieczenie przejściowe.

W zawieranych pomiędzy Funduszem a bankami umowach pożyczek znajduje się zapis, że Fundusz może żądać ustanowienia dodatkowego

zabezpieczenia spłaty pożyczki oraz odsetek; dotychczas nie zachodziła taka potrzeba.

Do niektórych umów pożyczek wprowadzono postanowienia przewidujące możliwość zmniejszenia wartości zabezpieczenia odpowiednio do zmiany wysokości zobowiązania wobec Funduszu. Do 31 maja 2000 r. Zarząd Funduszu wyraził zgodę na pomniejszenie wartości zabezpieczeń dla 12 banków spółdzielczych.

W ciągu 5-letniej działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego wypracowano zasady współpracy z Generalnym Inspektoratem Nadzoru Bankowego w zakresie działalności pomocowej Funduszu, które przyczyniły się do szybszego uruchamiania przez Fundusz pomocy.

Współpraca ta dotyczy zarówno banków korzystających z pomocy Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, jak i ubiegających się o tę pomoc.

Bankowy Fundusz Gwarancyjny na bieżąco współpracuje również z bankami zrzeszającymi banki spółdzielcze. Jedną z jej form są spotkania konsultacyjne z władzami i pracownikami banków zrzeszających, a także przedstawicielami banków spółdzielczych w nich zrzeszonych.

Fundusz na bieżąco informuje banki zrzeszające o złożonych wystąpieniach banków spółdzielczych należących do ich grupy i zasięga jednocześnie opinii o planowanych przedsięwzięciach i kadrze zarządzającej bankami występującymi o pomoc.

Corocznie są organizowane spotkania Rady i Zarządu Funduszu z kierownictwami banków regionalnych, zrzeszających i banku krajowego z udziałem przedstawicieli Narodowego Banku Polskiego, Ministerstwa Finansów i Związku Banków Polskich poświęcone omówieniu aktualnych problemów mających wpływ na sytuację sektora banków spółdzielczych.

6. Wnioski realizacyjne na przyszłość

Bankowy Fundusz Gwarancyjny, od początku funkcjonowania, realizował swoje zadania w zakresie działalności pomocowej, kierując się przede wszystkim przestrzeganiem zasady równości wszystkich banków w dostępie do środków pomocowych, niezależnie od ich formy organizacyjnej, zapewnieniem wysokiej efektywności pomocy, przejrzystością kryteriów i procedur oraz szybkim stawianiem środków finansowych do dyspozycji banków.

Pięcioletnia praktyka potwierdziła słuszność przyjętych kierunków w tej sferze działalności, dlatego też będą kontynuowane, podlegając niezbędnym modyfikacjom.

Zdobyte dotychczas doświadczenia pozwalają na sformułowanie wielu praktycznych wniosków do dalszej działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego:

- ❖ wypracowanie jednolitego systemu oceny efektywności wykorzystania pomocy z BFG z uwzględnieniem finansowych i pozaekonomicznych aspektów,
- ❖ kierowanie pomocy finansowej, w większym niż dotychczas stopniu, na przejęcia banków słabych przez banki silne. Doświadczenia wskazują, iż taka pomoc jest bardziej efektywna aniżeli pomoc udzielona na samodzielną sanację,
- ❖ zwracanie uwagi bankom samodzielnie sanującym się, o niskich kapitałach, na konieczność podjęcia skutecznych działań w celu połączenia się z innym, silnym kapitałowo bankiem. Fundusz w razie pozukiwania inwestora strategicznego dodatkowo może wesprzeć proces łączeniowy, natomiast w przypadku bierności banku będzie wycofywał swoją pomoc,
- ❖ wycofywanie pomocy z banków, które otrzymały ją w pierwszych trzech latach działalności Funduszu na samodzielną sanację, a nie realizują podstawowych założeń programu naprawczego i bezskutecznie poszukują silnego partnera skłonnego się z nim i połączyć,
- ❖ wzmoczona obserwacja banków, które otrzymały pożyczki na przejęcie innych banków, w ramach przyjętego przez BFG systemu bieżącego monitorowania sytuacji sektora banków spółdzielczych i kontroli korzystających z pomocy Funduszu,
- ❖ rozważenie możliwości zmiany zaangażowania pożyczek w inne, bardziej rentowne instrumenty, w zależności od kształtowania się ich rentowności,
- ❖ dalsze modyfikowanie wzorów umów pożyczek oraz umów zabezpieczeń w celu zapewnienia większego bezpieczeństwa środków pomocowych i większych możliwości ich wycofania w przypadku nierealizowania warunków w nich zawartych,
- ❖ kontynuowanie wypracowanych metod współpracy w zakresie funkcji pomocowej z bankami regionalnymi i zrzeszającymi.

Oprócz działań zależnych bezpośrednio od Funduszu należy zwrócić uwagę na konieczność podejmowania działań również przez banki regionalne i zrzeszające w celu usprawnienia i zintegrowania procesów restrukturyzacyjnych banków spółdzielczych. Chodzi tu przede wszystkim o:

- ❖ angażowanie się w większym stopniu niż dotychczas banków regionalnych i zrzeszających w proces sanacji banków poprzez różne formy

- pomocy (pożyczka podporządkowana, wcześniejszy wykup wierzytelności zagrożonych, własne fundusze pomocowe),
- ❖ unowocześnienie i zintegrowanie systemów informatycznych banków spółdzielczych,
  - ❖ podnoszenie standardów produktów bankowych w zrzeszonych bankach spółdzielczych,
  - ❖ poszukiwanie inwestora strategicznego w przypadku braku możliwości rozwojowych banków spółdzielczych,
  - ❖ wzajemne współdziałanie banków regionalnych i zrzeszających w zakresie procesów łączeniowych zrzeszonych w nich banków spółdzielczych,
  - ❖ wspomaganie banków spółdzielczych w alokacji środków pomocowych w najbardziej rentowne instrumenty finansowe.

Poza działaniami banków regionalnych i zrzeszających istotny wpływ na rozwój sektora banków spółdzielczych będą miały uregulowania prawne w postaci ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych oraz utrzymanie bądź zmiana przepisów dotyczących wysokości i terminów osiągnięcia przez te banki progów kapitałowych na tle realnych ich możliwości.

Bankowy Fundusz Gwarancyjny – wykorzystując dotychczasowe doświadczenia oraz nowe regulacje bankowe – będzie dostosowywał kierunki, formy i metody działania do zmieniających się uwarunkowań otoczenia zewnętrznego i potrzeb sektora banków spółdzielczych.

Będą podejmowane działania zmierzające do minimalizowania obciążeń finansowych banków na rzecz działalności pomocowej. Fundusz będzie dążyć do jej samofinansowania.

Wdrożenie do praktyki przedstawionych wniosków przyczyni się do dalszego usprawnienia procesów decyzyjnych w dziedzinie udzielania pomocy oraz zwiększenia efektywności wykorzystania środków będących w dyspozycji Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, przede wszystkim jednak przyczyni się do poprawy sytuacji spółdzielczego sektora bankowego.

SKRÓT SPRAWOZDANIA Z DZIAŁALNOŚCI BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO W 1999 ROKU

INFORMACJE OGÓLNE

Bankowy Fundusz Gwarancyjny realizuje trzy podstawowe cele, którymi są:

- ❖ gwarantowanie środków pieniężnych deponentów w bankach do wysokości określonej ustawą o BFG,
- ❖ udzielanie zwrotnej pomocy finansowej na samodzielną sanację bankom o zagrożonej wypłacalności bądź innym bankom w celu przejęcia banków zagrożonych,
- ❖ gromadzenie i wykorzystywanie informacji o bankach w celu wczesnego wykrywania zagrożeń.

1) W dziedzinie gwarantowania depozytów:

- a) W latach 1995–1999 upadły 4 banki komercyjne i 88 banków spółdzielczych (licząc od okresu obowiązywania ustawy o BFG). Na mocy decyzji Zarządu BFG zostały przekazane dla 166,9 tys. deponentów kwoty gwarantowane w łącznej wysokości 173,8 mln zł, z których 141,9 mln zł (81,6%) pochodziło z funduszu ochrony środków gwarantowanych.
- b) W 1999 roku sąd ogłosił upadłość jednego banku komercyjnego (Savim Banku Depozytowo-Kredytowego SA). Nie upadł żaden bank spółdzielczy. Tym niemniej w sektorze bankowym występowały niekorzystne zjawiska, w wyniku których wzrosło zagrożenie niewypłacalności, a nawet upadłości niektórych banków, w tym także komercyjnych (na początku 2000 roku sąd ogłosił upadłość Banku Staropolskiego SA w Poznaniu).
- c) W 1999 roku Zarząd Bankowego Funduszu Gwarancyjnego podjął uchwały o wypłacie kwot gwarantowanych dla 303 deponentów Savim Banku Depozytowo-Kredytowego SA i przekazał syndykowi Banku Spółdzielczego w Resku (którego upadłość sąd ogłosił w 1998 roku) i Savim Banku SA kwoty na wypłaty łącznie dla 1572 deponentów.